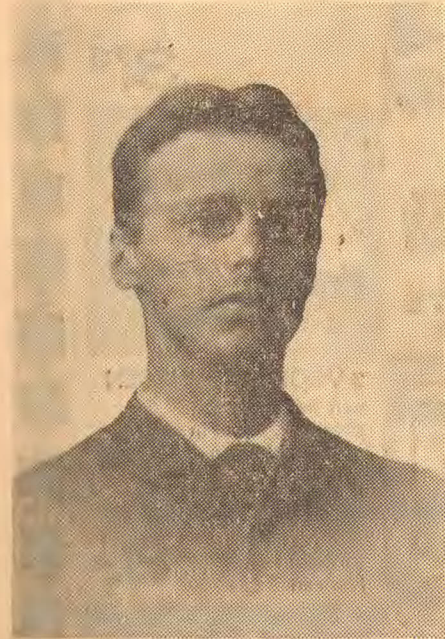

Herman Gorter herdacht

(Van een bijzondere medewerkster)

Wij leven op het ogenblik in de tijd van de Herman Gorter-herdenkingen. Op velerlei wijze heeft de ganse literaire wereld gedaan wat zij aan een groot Nederlands dichter verschuldigd is.

Het is niet zo moeilijk om bij een herdenking de schoonste woorden te vinden, vooral niet wanneer het gaat om een naam die door iedereen aanvaard is als behorend tot de werkelijk groten. Het is niet zo moeilijk

Portret Herman Gorter op 23-jarige leeftijd

★

als het om een legende gaat. Want dat is de naam van Herman Gorter geworden: een legende. Een tastbare legende in de vorm van zijn literaire nalatenschap. Meer dan wie ook heeft Herman Gorter nu honderd jaar na zijn geboorte en pas 37 jaar na zijn dood, bewezen dat de kunst van het Woord, dat staat tussen de dingen en de mensen, de kracht der eeuwigheid bezit, zelfs al gaat het in de vorm van een vers als een fluistering door de wereld.

Zelf is de dichter aan het woord in een bundel van twintig gedichten in eigen handschrift, die juist is verschenen; er verschijnt nog een Herman Gorter Documentatie en de erfgenamen van zijn literaire nalatenschap: Jenne Clinge Doorenbos, schreef Wisselend Getij, Dichterlijke en Politieke Activiteit in Gorters Leven.

Bij al deze erbewijzen rijst dan de Mens Gorter voor ons, een lange slanke figuur, een bijzondere stem. Het haar kort geknipt, een zeer intelligente oogopslag, met vaak een felle glim. Een blik die de mens vermoedt te taxeren op de volle waarde. Een man met een groot gevoel voor humor. Geen dichter die zo los van het aardse door het leven schrijft dat zijn

En iets verder in het vers:

Gij waart als Mei, het beeld van al wat lieflijk is

Gij waart, als Balder, zèlf een boodschapper der Goden

Gezegend, Gorter, is uw nagedachtenis.

De ezel en de koe

Er leven nog enkelen van zijn getrouwen. Die graag over hem spreken in de edelste zin van het woord. Een van hen is een oud-leerlinge. Mevrouw Tine Vermeij, thans 76 jaar oud. Zij wordt verpleegd in het St. Gerardus Majella ziekenhuis.

„Ik kreeg als 17-jarig meisje Latijn van hem, met nog twee andere meisjes. En hij had zoveel gevoel voor humor, dat hij de grappen van anderen niet alleen dubbel kon waarderen, maar er ook weer opnieuw iets van maakte. Als wij fouten maakten of dom waren kon hij ons rustig vergelijken met dieren waaraan hij zelf weer allerlei humoristische uitspraken kon vastknopen. En eens op een dag met Sinterklaas had een medeleerlinge al die dieren in chocola op een tafel gezet. Daar stonden zij dan: een ezeltje, een koe, een paardje, kortom: alle dieren die Gorter gebruikte als vergelijkingsmateriaal. Wat hebben wij enorm met hem gelachen. Maar wat kon hij ook moed geven door ons te prijzen als wij iets goeds deden. Hoe waardeerde hij het als je enthousiasme opracht voor het werk waar je voor stond. En hoe steunde hij ons als wij voor een examen zaten. En dan: hoe bijzonder aardig was hij voor kleine kinderen. Iedereen, groot en klein, had de grootste bewondering voor hem. Zijn vriendelijkheid en zijn charmante manier waarop hij ieder, rijk of arm kon tegemoet treden”.

Cricket en tennis

Opmerkelijk is ook het verhaal over zijn liefde voor de sport. Gorter was een grote liefhebber van tennis en hij was in Bussum heel vaak op de tennisbanen te vinden. In Hilversum speelde hij cricket. Hij was een felle speler, maakte tientallen jaren deel uit van de Hilversumse cricketclub. Totdat de fabrikanten die medelid waren, zich bezwaard gevoelden met een socialist te moeten spelen. En wát voor een socialist. Zo vurig, zo actief. „Als jullie het dan zo vreselijk vindt met mij te moeten cricketen, zal ik jullie van mijn aanwezigheid verlossen”, zei Herman Gorter en trad uit de vereniging. Dat vond hij sportiever dan een verkeerde

stemming in een vereniging te laten voortbestaan. Sportiviteit was een van zijn sterke karaktereigenschappen.

Bussumse tijd

In 1895 kocht Herman Gorter zijn huis in Bussum, dat nog gebouwd is door Berlage. Het was destijds het eindpunt van het Spiegel. Precies op de hoek van de Breedelaan, die toen nog niet bestond en de Nieuwe 's-Gravelandseweg, toen nog eerst een zandpad, later een grintpad. Zijn studeerkamer is nog volledig in tact: de zachte lampen die zijn handschriften beschenen; de muren vol met boeken op blauwe wanden. Blauw als de hemel die Gorter bezong. De meubelen eenvoudig recht en sterk, precies zoals hij zelf was. De tapijten rustig en sober. Een grote kachel, die een gezellige warmte verspreidt. Het gehele huis ademt nog zijn sfeer.

Nog zijn er ouderen onder ons die zich hem herinneren hoe hij door de Bussumse dreven fietste. Hoe hij zijn tandem bereed. En met hoeveel genoegen hij jongeren bij zich ontving.

Eenzaam

Is Herman Gorter eenzaam gestorven? Ja, misschien wel omdat hij op reis was in Brussel. Hij had zich ook van velen teruggetrokken. Niet onmiddellijk nadat hij zich tot het socialisme had gewend, na zijn reis naar Rusland. „Laat me leven voor mijn werk, en voor wie mij lief zijn” moet hij eens hebben gezegd. Dat bepaalde zijn gedachten in het laatst van zijn leven toen hij in Bussum woonde. „Leven voor mijn werk en die mij lief zijn”. En zo staat hij in Bussum ook nog levend te midden van hen.

Zijn werk leeft. Zijn werk ademt in vele verzen die later, veel later, zijn geschreven en waarin de stroom is doorgegeven die óók Herman Gorter heeft bezield.

Marsman heeft het gezegd in het eind van zijn lied op Herman Gorter, nadat hij hem slechts éénmaal heeft bezocht:

„Hij, die vol hartstocht langs de aarde dwaalde, de schoonheid zocht, en zong onder de blauwe tenten van de zomer en bij het roode vuur des winters, hij kwam terug. — hij is weer element onder de elementen een golf, een vlam, een stroomend stuk natuur”.

